

VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

Advies aan het Rampenfonds over de
wateroverlast na de hevige neerslag van 14 juli tot
en met 17 juli 2021

DOCUMENTBESCHRIJVING

Titel

Advies aan het Rampenfonds over de wateroverlast na de hevige neerslag van 14 juli tot en met 17 juli 2021

Samenstellers

VMM, Kern Beheer en Investerings Waterlopen

Inhoud

Dit document geeft een bijkomend advies voor het criterium 'Overstromingen' na de neerslag van 14 juli tot en met 17 juli 2021.

Vragen in verband met dit rapport

Vlaamse Milieumaatschappij

Dokter De Moorstraat 24-26

9300 Aalst

Tel: 053 72 62 10

info@vmm.be

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Waargenomen piekafvoeren	5
3	Advies aangaande de wateroverlast	6

1 INLEIDING

Het besluit van de Vlaamse regering van 30 oktober 2020 tot uitvoering van het decreet van 5 april 2019 houdende de tegemoetkoming in de schade aangericht door rampen in het Vlaamse Gewest regelt onder meer de criteria die gehanteerd moeten worden bij de beoordeling van de criteria hevige regenval en overstromingen.

Deze wetenschappelijke criteria per weersverschijnsel zijn als volgt:

Hevige regenval

Art. 4: Hevige regenval kan als ramp erkend worden.

Hevige regenval is zware en plotse regen van meer dan 35 millimeter per uur per vierkante meter of meer dan 70 millimeter per 24 uur per vierkante meter, die lokale overstromingen, opstuwings van riolen of modderstromen veroorzaakt. Periodes van aanhoudende regenval worden als één enkele ramp beschouwd.

Het Vlaams Rampenfonds houdt bij de beoordeling rekening met een terugkeerperiode van dertig jaar. Het Vlaams Rampenfonds beoordeelt het uitzonderlijk karakter van de hevige of aanhoudende regen op basis van de adviezen van het KMI, van de VMM of van beide.

Overstromingen

Art. 5, § 1: Een overstroming, met uitzondering van de overstromingen, vermeld in artikel 4, eerste lid, kan als ramp erkend worden als ze een stijging van het waterpeil veroorzaakt in een onderdeel van een waterloop, kanaal, meer, vijver of zee als gevolg van een van onderstaande fenomenen :

- 1° een tijdelijke, uitzonderlijke overstroming door aanhoudende regenval;
- 2° het afvloeien van water bij onvoldoende absorptie door de ondergrond;
- 3° het smelten van sneeuw of ijs;
- 4° een natuurlijke dijkbreuk;
- 5° een vloedgolf.

De initiële overstroming en elke overstroming binnen 168 uur na het zakken van het waterpeil of de terugkeer naar het normale peil wordt beschouwd als één enkele overstroming.

Een overstroming van waterlopen die onderhevig zijn aan getijden kunnen als ramp erkend worden als het waterpeil een terugkeerperiode van dertig jaar overschrijdt.

Een overstroming van waterlopen die niet onderhevig zijn aan getijden kunnen als ramp erkend worden als het debiet van de waterloop gelijk is aan of hoger is dan het debiet waarvoor de terugkeerperiode ten minste dertig jaar bedraagt.

Als het onmogelijk is om op basis van de beschikbare statistische gegevens de terugkeerperiode te berekenen, wordt een beroep gedaan op de statistische gegevens van de meest nabije, vergelijkbare situatie waarvan wel meetgegevens beschikbaar zijn.

§ 2. Het Vlaams Rampenfonds beoordeelt de omvang van de overstroming op basis van de adviezen van het Waterbouwkundig Laboratorium van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, van de VMM of van beide.

Op 22/07/2021 werd door de VMM een eerste advies opgemaakt waarbij het uitzonderlijk karakter van deze weersfenomenen op grond van de beide erkenningscriteria (regenval en overstromingen) voor 19 gemeenten werd beoordeeld. Op 15/10/2021 werd een bijkomend advies gemaakt voor hevige regenval voor het hele grondgebied van Vlaanderen voor de periode van 14 tot 17 juli 2021.

In antwoord op de schriftelijke vraag van de heer Johan Danen (vraag nr. 224) van 22 februari 2022 werd gemeld dat aan de VMM een bijkomende verduidelijking bij het verleende advies zou worden gevraagd.

De VMM verleende vooralsnog voor Herk-de-Stad enkel een advies omtrent het neerslagcriterium. Ook voor Lummen en Diepenbeek werd geen advies inzake het overstromingscriterium verstrekt. Wat betreft hevige regenval bevestigen we ons eerder advies van 15/10/2021.

2 WAARGENOMEN PIEKAFVOEREN

De piekafvoeren werden geanalyseerd voor de debietstations van de VMM nabij de getroffen gemeenten. Hierbij wordt gebruik gemaakt van dezelfde dataset als bij het advies van 22/07/2021.

Voor de bepaling van de retourperioden werd gebruik gemaakt van de methode volgens de “analyse van hoogwaterafvoeren”¹, waarbij de verhouding tussen de waargenomen piek en het gemiddeld jaarmaximum van het station een kans van voorkomen gegeven wordt.

Hiervoor werden de debieten op de Gete en de Demer geëvalueerd.

Dit leidde tot de volgende analyse:

Voor het meetpunt L09_152 Gete te Halen, werd vastgesteld dat de hoogste afvoeren op 17/7/2021 (35,5 m³/s) komen overeen met een retourperiode groter dan 30 jaar, bijgevolg werd op 17/7 aan het overstromingscriterium voldaan.

Dit meetpunt is bepalend voor de analyse van het overstromingscriterium zowel voor Herk-de-Stad als Lummen.

In Herk-de-Stad, afwaarts de N2 werd de rechteroever van de Gete doorgestoken op vrijdag 16/07/2021 18u30 om het peil op de Gete te doen dalen (en dus overstromingen richting Halen te verminderen) en water af te leiden naar het buitenbekken van het Schulensbroek. Op 18/07/2021 20u00 werd deze bres terug gedicht.

Het doorsteken van de dijk van de Gete heeft er voor gezorgd dat de gronden achter de doorgestoken dijk vroeger zijn overstroomd en dus ook langer onder water hebben gestaan. Gelet op de extreme waterstanden in het gebied, kan er van worden uitgegaan dat de ganse perenboomgaard en de omliggende gebieden die eerst onder water kwamen door de dijkdoorbraak, ook onder water zouden zijn komen te staan vanuit het buitenbekken van het wachtbekken Schulensbroek zonder deze dijkdoorbraak. Deze dijkdoorbraak heeft dus tot een vroegere en meer langdurige overstroming van een aantal percelen geleid.

Voor het meetpunt L09_136 Hasselt/Demer, werd vastgesteld dat op donderdag 15/7/2021 om 23u15 een maximaal debiet van 32,865 m³/s werd bereikt, wat overeenkomst met een retourperiode die groter is dan 30 jaar.

Dit meetpunt is bepalend voor de analyse van het overstromingscriterium voor Diepenbeek. Op 15/7 werd aan het overstromingscriterium voldaan.

¹ Analyse van hoogwaterafvoeren, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL afdeling Water, 2000.

3 ADVIES AANGAANDE DE WATEROVERLAST

Op basis van de analyse onder punt 2 kan worden besloten dat

- voor Herk-de-Stad en Lummen een debiet werd geregistreerd met een retourperiode hoger dan een T30
- voor Diepenbeek een debiet werd geregistreerd met een retourperiode hoger dan een T30.

CRITERIUM OVERSTROMING T 30 Overschreden	Motivatie
3540 - HERK-DE-STAD	L09_152, Gete; overschrijding criterium op 17/7
3560 - LUMMEN	L09_152, Gete; overschrijding criterium op 17/7
3590 - DIEPENBEEK	L09_136, Demer; overschrijding criterium op 15/7